

Аз, бащата

КОГАТО КАЗВА ВЕРНИ НЕЩА С ИСТИНСКИ ДУМИ,
БАЩАТА СЪЗДАВА НА ДЕТЕТО СИ ОПОРИ В ЖИВОТА

Докато подготвих този текст, един спомен госта категорично се намесваше в намеренията ми. Аз на 18, връщам се отнякъде, а на летището ме посреща рус красавец, вероятно за онзи момент най-важният мъж в живота ми. Възторжена презгърдка, а през рамото му, в калабалъка от хора, виждам татко. Той, милият, също е дошъл да ме посрещне и е предполагал, че ще ме изненада. Толкова бързо се запъти към изхода, че дори не разбрах дали е усетил, че го видях. Остави ме да изживея радостта от срещата си с любовта. И никога не споменахме и дума за това несъстояло се посрещане.

Момичето на татко беше пораснало. И той беше приел този факт тихо и естествено. За да остане моят Татко – завинаги най-важният мъж в живота ми. С уроците, които деликатно и с обич ми предаде, за да си имам опори по пътя. Вярвам в несъзнаваното и се вслушвам в шепота му, затова споделям този спомен, който ме подготви за разговора с Весела Банова – клиничен психолог, психоаналитик и председател на Групата на Фройдистко поле в България – провела в края на миналата година колоквиум *Бащите днес* и д-р Любомир Жупунов, педиатър с 22-годишна практика, началник отделение в Общинската болница в Трявна и председател на Сдружение *Дете и пространство*.

Как и защо се формира Групата на Фройдистко поле в България?

В бившите домове *Мајка и дете* група професионалисти бяхме ангажирани с реформата им, за да се помогне на страдащи деца. Картината на малки бебета, които очевидно не искаха да живеят предизвикваха си повръщане и други симптоми, които водеха до екстреман спад в теллото, ни постави много въпроси. Не можехме да си обясним какво се случва. И потърсихме средства за обучителна програма, която да подкрепи нас и хората, които работят в тези домове.

Хуманитарната френска организация *Лекари на света* се съгласи да финансира нашата програма и доведе тук психоаналитици от Фройдистко поле – Франция. Те ни дадоха възможност да разберем, че бебе, което не иска да се храни, отслабва и губи тонус, има душевно страдание. Първата програма, провокирана от срещата ни с тази нова за нас школа – Фройдистко поле – беше *Да растеш без родители* и участваха екипи от всичките 32 дома. Изградихме професионална мрежа от психолози, ле-

* Жак Лакан е френски психоаналитик, последовател на Фройд, интелектуалец от началото на XX век

кари, социални работници, психиатри, логопеди, кинезитерапевти, която разпространява идеите на лаканианската* психоанализа сред колеги, които работят с деца.

Освен на биологичен създател каква е най-важната роля на бащата?

В.Б.: В Древен Рим, когато се е раждало дете, бащата се изправял и казвал: „Това е моето дете“. Ако не направи този жест да обяви публично детето

турира, да може да каже АЗ и да поеме отговорност за всичко, което прави. Бащата е гарант за закона, който казва, че е забранено кръвосмешението между родители и деца, братя и сестри, на който се крепи съвременното семейство. Този закон казва още, че не можеш да правиш с детето каквото ти хрумне. Не можеш да го държиш да спи при теб до четвъртата му година, защото искаш да го кърмиш, не можеш да спиш със сина си, който е на шест

„Бащата може и да не е съвършен, да има своите недостатъци, но ако присъства в думите на майката и тя се позовава на него, това е много важно за детето.“

си, то остава извън закона и дори не получава име. Бащата е този, който назовава за детето нещата от живота с истинските им имена, дава точните думи, не спестява истината. Бащата може и да не е съвършен, да има своите недостатъци, но ако присъства в думите на майката и тя се позовава на него, това е много важно за детето. Защото му дава възможност да се струк-

години, защото си се скарала с мъжа си, не може една сутрин да го храниш в десет, а на другата сутрин, понеже си кисела и недоспала – на обяд. С децата не можеш да правиш, каквото си искаш. И бащата гарантира този закон – с присъствието си, с намесата си, с думите си, с всичко. Той може да е успял в кариерата си, благонадежден, да е до децата и майка им, но да не при-

съства в дискурса на майката. Тогава тя се държи с децата си, сякаш той не съществува.

Д-р Л.Ж.: Един ден ми се обади мъж, който се представи като Господин Колев. Баща на две момчета на 6 и на 4 години. Искаше да ги доведе на преглед. Дойде цялото семейство и мъжът пак се представи като Господин Колев. Разлиствайки епикризите, с учудване установих, че бащиното име на децата е Иванови, а не Господинови. До този момент бях убеден, че малкото име на бащата е Господин. На въпросите около заболяванията на децата отговаряше предимно майката, като с досада парираше всеки опит на мъжа си да се намеси. Той се обърна към мен: „Докторе, не знам дали можете да помогнете, но малкият все още се напикава през нощта“. Ръководен от опита си, запитах къде спи детето. Майката отговори, че спи в едно легло с нея, а бащата и другото дете – в друга стая на различни легла. Попитах я не е ли редно да спи с мъжа си. Обяснението на майката беше следното: „Как няма да спя до него като то се опикава до шията...“ Приключих разговора с това, че така не помага на детето, което продължава да се напикава. Повторих, че нейното място е да спи до мъжа си, а не до детето си, а тя продължаваше да говори, сякаш той не присъства в стаята. Надеждата на Иван Колев беше, че може да бъде чул през моите думи като баща на децата си. Той

гърсеше подкрепа в своята безпомощност по отношение на съпругата си. А проблемът беше, че майката гушка детето, спи с него и го третира като бебе и то се държи като бебе.

Често майки спят в едно легло с децата си. Как определяте това?

В.Б.: Абсолютно неправилно и вредно за детето. Майката не бива да компенсира липсата на мъжа си с детето. Така го прави и зависимо от нея.

Д-р Л.Ж.: Ето пак случай от моята практика. Майката спи с детето си до четвъртата му година и го гушка, защото бащата често пътува и не е у дома. Но когато се връща и детето прави опит да се гушне в леглото на майка си, той го вдига, поглежда го в очите и спокойно му казва: „На това място спя аз, ти си имаш легло и ще спиш там“. Оттогава то не е лягало при майка си. И това е добър пример как бащината функция регулира отношенията в семейството.

В практиката ми на педиатър често има ситуации, в които детето е уплашено, родителите – тревожни, тогава мъжът трябва да е Баща, да успокои и обясни случващото се на детето с верните думи, за да му помогне да облече в смисъл тази особена ситуация, която не може да се промени. Но бащата може да се представи като недостатъчен, като безпомощен в тази своя функция. Скоро се наложи да помагаме на едно десетмесечно дете, при което се беше раз-

гърнала пълната клинична картина на анаклитична депресия. Майката загива нелепо и за детето, което е било плътно до нея през тези десет месеца, тя изведнъж изчезва. Мъжът и по-голямото дете започват всяка вечер да си спомнят за майката и да палят свещички, а бебето изпращат при бабата в друг град. „Защо да го натоварваме, то няма да разбере.“ А то спира да яде, губи тонус, прието е в болница в тежко състояние. Ако беше с таткото и братчето си, щеше да разбере цялата история. Бебетата слушат много внимателно.

А какво би трябвало да направи в този момент бащата?

В.Б.: Децата са говорещи същества, те съществуват в езика – ние сме говорили за тях още преди да се родят. И независимо какви са драмите на живота и колко сложен е семейният роман, те са чувствителни към това, за което им говорим, и ако им казваме верни неща с истински думи, помагаме на бащината функция. Например при загуба на близък човек на детето се разказва как отгоре починалата баба го наблюдава или как бащата горе като звездичка го гледа. Тази идея за непрекъснато наблюдение отгоре е доста страховита. Там, където не са казани верните думи за смъртта, за болестите, за всички драми в живота, детето пълни несъзнаното с фантазии, които са по-страшни и от приказките на Братя Грим. Това е клиничен факт. Човек пораства, като се съгласява, че някои неща са необратими. И разделите са част от порастването.

А когато детето няма баща, когато е извънбрачно?

В.Б.: Ако в главата на майката работи бащината функция, нещата се подреждат. Това е майка, която не е унищожила жената. И не говори за себе си и детето в първо лице единствено число. Има професия, интереси, приятелски кръг, опитва се при отглеждането на детето да се опира на общоприети правила. Тя произвежда бащина функция, говорейки с детето. □

Константин Петров, снимки

